

A pokol zsoldosa

Tibor bácsi nekem sohasem mesélt a francia idegenlégióról. A kegyetlen kiképzési módszereiről hírhedt hadseregről sokáig úgy tartották, hogy bűvőhelet nyújt a gyilkosoknak és más bűnözőknek. Tibor bácsiról senki sem feltételezte, hogy gyilkolt, s valószínűleg más köztörvényes bűncselekményt sem követett el. A kollégáitól hallottam, hogy kalandvágyból indult Franciaországba a második világháború után. Szakmunkás szeretett volna lenni a Renault gyárban, de Párizs helyett Marseille-ben kötött ki. Miután illúziói szertefoszlottak, valahogy a ponyvaregényekből ismert, Forte Saint-Jean erődbe került.

Manapság lépten-nyomon hallhatjuk, olvashatjuk szökevény magyar fiatal emberek történeteit az idegenlégióról. Természetesen színes felvételekkel illusztrálva. Mindenki belátása szerint dönt arról, hogy hitelesnek tekinti-e a nyilatkozókat.

Tibor bácsi csak a nálam idősebbek előtt öntötte szavakba a vele történeteket. Szótlanságának alighanem én voltam az oka: a szerszámkészítő műhely szünidős diákmunkásaként túl fiatal voltam ahhoz, hogy például a szörnyű emberáldozatot követelő indokínai vereség ütközeteiről halljak.

Másoktól tudom, hogy Tibor bácsi túlélte az 1954-ben Dien Bien Phunál történt háborús tragédiát. Ezzel a vereséggel szűnt meg a francia gyarmattartók indokínai befolyása. Hallottam, hogyan őrzött ötödmagával hadifoglyokat az őserdőben: kerítés nem volt, csak az ivóvízre figyeltek, anélkül nem mert volna senki nekivágni az áthatolhatatlan zöld halálnak. Büntetőszázadban is szolgált, pontosabban követ tört, miután rendezte a nézeteltérését valamegyik felettesével. Azt hiszem jobb, ha a tettlegesség részleteit mindenkinek a

fantáziájára bízom. Sohasem anekdotázott önfeledten, zavarta, ha a légióról kellett beszélnie.

Láttam viszont azt a Renaultot, amelyikkel leszerelése után, immár francia állampolgárként végleg hazatért. Nem akarta a veterán légiósok kenyerét enni, inkább beállt melózni egy magyar ipari szövetkezet szerszámkészítői közé.

A légiósok között alapszabály, hogy senki sem kérdez a másik előéletéről. Hiába érdeklődtem, mindig kitért a válasz elől és a kétkezi munkáról beszélt. A zsinórokon lógó lámpák alatt mutatta meg a szakmája mesterfogásait. Közel járt a hatvanhoz, mégis irigylésre méltó kondícióban volt. Ezzel sohasem kérkedett. A műhelyben mindenki kiváló szakembernek tartotta őt. Emlékszem, gyakran ismételte, hogy az ideges munkán nincs áldás. Idős ember volt, de szemüveg nélkül olvasta a távoli feliratokat. Könny csordult az arcán, ha nagy ritkán kacagott.

Mikor elbúcsúztunk, mindig keményen szorította kezemet, hátha felszisszenek. Hosszú békés, nyugdíjas éveket és két szép unokát kapott a Mindenhatótól.

Vajon napjaink gyilkos ösztöneivel terhelt „média-légiósai” közül hányan mondhatják majd el ugyanezt önmagukról?

Írta: Borbély László